

Beseda na izložbi

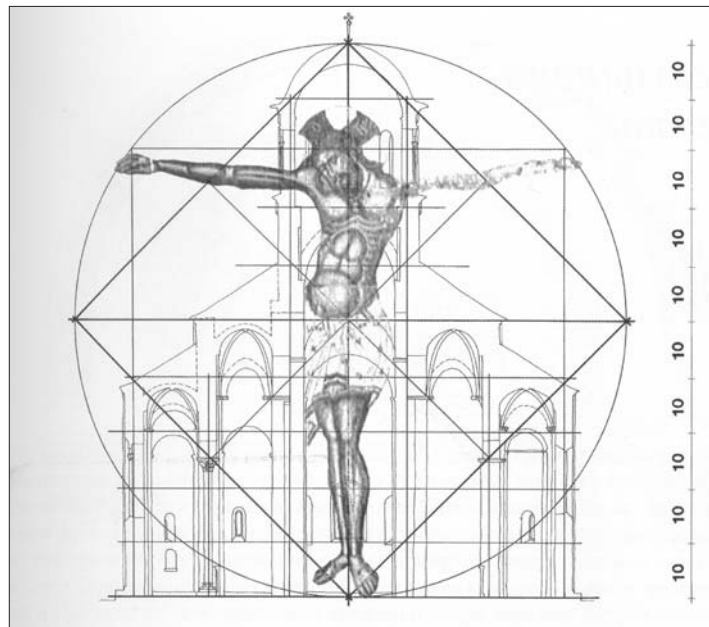
VIOLETA CVETKOVSKA OCOKOLJIĆ I JUGOSLAV OCOKOLJIĆ DEČANI OKOM I DUŠOM VIJUG'A

ZPomaže Bog braćo i sestre u Hristu, ahvaljujemo vam se na srdačnom večerašnjem saborovanju koje proslavlja duh i veličinu naše vere i slavi Gospoda i na zemlji i na nebesima. Proslavljanje Boga slavi čoveka koji se izdigao iznad truleži, pobedio smrt i vazneo se na nebo. Onaj koji istražuje dušom i srcem neminovno biva preobražen. Zadatak svakog ikonopisca je da savremenom čoveku približi tajanstveni svet svetih i da mu učini vidljivim okom i dušom isijavanje božanskog i vanvremenog.

Violeta i Jugoslav su učinili jedan iskorak u ikonopisanju, zamišljen kao razgovor sa dečanskim majstorima koji su sopstveni iskaz u bogotraženju beležili rukom, okom, dušom i snagom ljubavi. Skromni doprinos ove male postavke nastoji da vernika koji se pred njom moli nagna na razmišljanje o njoj samoj jer ona nije idol da joj se čovek slepo klanja i obožava je bez razumevanja i saosećanja. Ikona je suština svetog koji se vazneo na nebo i ostavio svoj otisak kao sećanje na sebe u Bogu.

Manastir Dečani kroz svoje sedmosekularno gotovo neprekidno delovanje nosio je blagodat Gospodnju kroz svete mošti, ikone svetih (naročito Bogorodice), mnoga iscelenja i čuda putem kojih se Božja ljubav iskazivala. Ogromno bogatstvo manastira nemoguće je prikazati količinom radova koji su večeras predstavljeni ali cilj autora je i bio da kroz pojedine radove živopisaca tog vremena prikažu okom i dušom oba aspekta ikone: i estetski i teološki.

Da bi se ostvarila određena dopuštena kretajnost u okvirima ikonopisa neophodno je poznavanje teme koju ikonopis iskazuje kao i jezika kojim se služi tj. konstruktivnom struktur-

Violeta Cvetkovska Ocokoljić

om ikone, simvolike boja i jedinstvenom upotrebom svetlosti. Obrnuta perspektiva kojom se razrešava slikarski problem prostora i organizacije slike potpuno je originalan u odnosu na perspektivna razrešenja drugih slikarstava. Ikona je u skladu sa zakonitošću da prikazuje samo istinu, i da na dvodimenzionalnoj plohi obrnutom perspektivom pokazuje, usmerava i dovodi oko gledaoca na jezgro, suštinu prikaza. Ovakav pristup uvodi molioca ili posmatrača u sagledavanje prostora iz različitih uglova i utiče na ostvarivanje dvosmerne komunikacije.

Ikona predstavlja svetlost eshatona, vanvremenog u kome obitavaju sveti. Predstavljanje tog drugog, tajanstvenog sveta nateži je zadatak ikonopisaca. Ikona sadrži unutrašnju svetlost,

preobražaj na svim nivoima ljudskog bivstovanja tako da nije u službi iluzionističkog portretisanja, gde bele tačke u zenicama predstavljaju refleks spoljašnjeg izvora svetlosti. Ikona se bavi unutrašnjošću čoveka i sveta, kao Božje kreacije, zanemarujući iluziju slabog ljudskog viđenja i poimanja.

Simvolika boje na ikoni je sastavni deo jezika ikonopisa. Ona je precizno određena i uvek korišćena u istom kontekstu. Svaka boja ima sopstveno značenje i smisao, plavo kao božansko, crveno–mučeničko, a zeleno kao mladost...

Svako biće koje hoda ovom grešnom zemljom oslikava određeno značenje, od rođenja, poput bebe u povelju koja simbolizuje uznešenu dušu ili preseljenje, pećine kao predela smrti i ponovnog rađanja, u koju je sišao Gospod naš Isus Hristos i u koju će ponovo sići svojim drugim dolaskom, do molitvenog položaja ruku i bogate flore, veoma zastupljene u ranohrišćanskom ikonopisu koju je vremenom potisnula zlatna površina.

Izložba je tematski vezana za duhovno bogatstvo Dečana iz

kog je i poteklo nastojanje da se opiše preobražaj iz zemaljskog u nadzemaljsko, iz pojmljivog u nepojmljivo, iz truležnog u netruležno. Kroz pisane i ikonopisane vrednosti koje je manastir sačuvao kao i kroz one koje su nestale u okršaju vremena a na koje manastir još uvek čuva pomen i mi smo pokušali da ostavimo pečat u večitoj borbi stradanja na putu do Hristove ljubavi.

Čudesna isceljenja prikazana na pojedinim freskama govore o moći čoveka da prevaziđe telesno, iz dana u dan umirući i vaskrsavajući, i da se pomoći Božjom sam iz sebe iznova rađa. Arhitektura ikone takođe je usmerena na tematsko jezgro, ona govori o tome da sve što diše slavi Gospoda. Na ikoni ne postoji slučajnost niti je ona dozvoljena, sem promislom Božjim koji nadahnjuje one koji traže dublji smisao svog bivstovanja na zemlji, i vapiju za ljubavlju Hristovom.

Scene strašnog suda opominju, a arhangel Mihailo meri duše umrlih i njihova zemaljska dela, podsećajući nas na Hrista koji je govorio: Kad dođeš u carstvo nebesko šta ćeš meni dati.